

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
ТОВ «ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ КОЛЕДЖ «ПОЛІССЯ»»**

**Циклова комісія педагогіки та фізичного виховання**

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ  
«Перша медична допомога»**

|                            |                              |
|----------------------------|------------------------------|
| <b>ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ:</b> | Фізична культура і спорт     |
| <b>ГАЛУЗІ ЗНАНЬ:</b>       | 01 Освіта / Педагогіка       |
| <b>СПЕЦІАЛЬНОСТІ:</b>      | 017 Фізична культура і спорт |

**БЕРЕЗНЕ – 2025**

Робоча програма навчальної дисципліни «Перша медична допомога» для здобувачів освіти 1-ого курсу спеціальності 017 Фізична культура і спорт

Розробник: викладач

(підпис)

Робочу програму переглянуто і схвалено на засіданні циклової комісії педагогіки та фізичного виховання

Протокол № 6 від «21» лютого 2025 року

Голова циклової комісії

(підпис)

Олександр ІВАЩУК

## І. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

| Найменування показників                                         | Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітньо-професійний ступінь                                                                                                                                         | Характеристика навчальної дисципліни |
|-----------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------|
|                                                                 |                                                                                                                                                                                                                     | денна форма навчання                 |
| Кількість кредитів<br>ECTS – 3<br>Загальна кількість годин – 90 | Галузь знань:<br>01 Освіта / Педагогіка<br><br>Спеціальність<br>017 Фізична культура і спорт<br><br>Освітня програма:<br>Фізична культура і спорт<br><br>Освітньо-професійний ступінь:<br>фаховий молодший бакалавр | Нормативна                           |
|                                                                 |                                                                                                                                                                                                                     | Рік підготовки:<br>1-й рік           |
|                                                                 |                                                                                                                                                                                                                     | Семестр – 2                          |
|                                                                 |                                                                                                                                                                                                                     | Лекційні – 30                        |
|                                                                 |                                                                                                                                                                                                                     | Практичні - 30                       |
|                                                                 |                                                                                                                                                                                                                     | Самостійна робота – 30               |
|                                                                 |                                                                                                                                                                                                                     | Вид контролю: іспит                  |

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи студента становить: для денної форми навчання – 67%/33%.

## **Мета, предмет, завдання та очікувані результати вивчення навчальної дисципліни «Перша медична допомога»**

**Мета навчальної дисципліни** : формування базового рівня володіння теоретичними і методологічними основами системи підготовки спортсмена; формування вміння узагальнювати та аналізувати окремі фактори процесу надання першої медичної допомоги протягом спортивних тренувань та змагань, підготовка спеціалістів за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавр відповідно до державних стандартів, встановлених освітньо-кваліфікаційною характеристикою та освітньо-професійною програмою підготовки спеціалістів вищезазначеного фахового спрямування.

### **Завдання навчальної дисципліни:**

- формування уявлення про сучасний стан першої медичної допомоги, як науки;
- набуття теоретичних знань з основних розділів надання першої медичної допомоги;
- засвоєння форм, методів, засобів та завдань роботи фахівців з фізичної культури і спорту;
- набуття здатності аналітично-синтетичного мислення для вирішення фахових задач у галузі фізичної культури і спорту з урахуванням спортивного та медичного аспектів проблеми.

**Предмет вивчення навчальної дисципліни** - комплекс теоретичних та практичних питань, спрямованих на засвоєння студентом основних методів надання першої медичної допомоги при невідкладних станах.

### **Очікувані результати навчання**

В результаті вивчення навчальної дисципліни **здобувач освіти повинен володіти такими предметними компетентностями:**

**Інтегральна компетентність.** Здатність вирішувати типові спеціалізовані завдання в галузі фізичної культури і спорту або у процесі навчання, щовимагає застосування положень і методів характеризуватися певною невизначеністю умов; нести відповідальність за результати своєї діяльності; здійснювати контроль інших осіб у визначених ситуаціях.

### **Загальні компетентності.**

ЗК8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

### **Спеціальні (фахові) компетентності.**

СК5. Здатність до виконання інструкції долікарської допомоги під час виникнення невідкладних станів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

### **Знати:**

- основні клінічні ознаки патологічних станів, загрозливих для життя;

- порядок і черговість виконання заходів долікарської допомоги по врятуванню життя потерпілих;
- причини і основні етапи розвитку патологічних станів, що виникають в результаті гострих захворювань, травматичних уражень, отруєнь для надання обґрунтованої і адекватної першої медичної допомоги;
- основні методи асептики і антисептики як при роботі в звичайних умовах, так і при виникненні екстремальних ситуацій;

**Вміти:**

- оцінити стан свідомості; серцево-судинної системи (частота пульсу, величина артеріального тиску);
- дихальної системи (характер і тип дихання, частота дихання, наявність задишки);
- розпізнати стан клінічної смерті і провести реанімаційні заходи: усунути механічну асфіксію;
- провести штучне дихання методом з рота в рот, непрямий масаж серця;
- здійснити тимчасову зупинку зовнішніх артеріальних кровотеч, провести тимчасову зупинку венозних і капілярних кровотеч, надати невідкладну долікарську допомогу при пораненнях м'яких тканин (включаючи використання індивідуального перев'язувального пакету для накладення асептичних, бинтових фіксуючих і сітчастих пов'язок);
- надати невідкладну допомогу при пошкодженнях опорно-рухового апарату (включаючи знеболення, транспортну іммобілізацію з використанням сходових шин, шин Дітерікса, а також імпровізованих шин).

### Структура навчальної дисципліни

| Семестр | Кількість годин |               |          |      |          |        |
|---------|-----------------|---------------|----------|------|----------|--------|
|         | денна форма     |               |          |      |          |        |
|         | всього          | у тому числі: |          |      |          |        |
|         |                 | л             | сем./пр. | лаб. | прак.інд | с.р.с. |
| 1       | 90              | 30            | 30       |      |          | 30     |

## II. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

| НАЗВА ТЕМАТИЧНОГО РОЗДІЛУ                                | ЗАГАЛЬНА<br>КІЛЬКІСТЬ<br>ГОДИН | КІЛЬКІСТЬ ГОДИН<br>НА ЗАНЯТТЯ |           | САМОСТІЙНА<br>РОБОТА<br>СТУДЕНТІВ |
|----------------------------------------------------------|--------------------------------|-------------------------------|-----------|-----------------------------------|
|                                                          |                                | теорет.                       | практ.    |                                   |
| <b>I. ПЕРША МЕДИЧНА ДОПОМОГА В КРИТИЧНИХ СТАНАХ</b>      | <b>16</b>                      | <b>6</b>                      | <b>4</b>  | <b>6</b>                          |
| <b>II. НЕВІДКЛАДНА ДОПОМОГА ПРИ ТРАВМАХ ТА ОТРУСННЯХ</b> | <b>20</b>                      | <b>6</b>                      | <b>6</b>  | <b>8</b>                          |
| <b>III. ОПІКИ ТА АЛЕРГІЧНІ РЕАКЦІЇ</b>                   | <b>14</b>                      | <b>6</b>                      | <b>4</b>  | <b>4</b>                          |
| <b>IV. ДОПОМОГА ПРИ ТРАВМАХ</b>                          | <b>28</b>                      | <b>8</b>                      | <b>12</b> | <b>8</b>                          |
| <b>V. МЕДИЧНА ДОПОМОГА ПРИ РІЗНИХ СТАНАХ</b>             | <b>12</b>                      | <b>4</b>                      | <b>4</b>  | <b>4</b>                          |
| <b>ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ:</b>                               | <b>90</b>                      | <b>30</b>                     | <b>30</b> | <b>30</b>                         |

### III. ПОСЛІДОВНІСТЬ ВИКЛАДЕННЯ ЗМІСТУ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ, ОРГАНІЗАЦІЙНІ ФОРМИ ЇЇ ВИВЧЕННЯ, ОБСЯГ, ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

| № ауд. заняття                                      | № заняття | Назва розділу, теми і зміст занять                                                                             | Вид занять, кількість годин |                   | Самостійна робота студентів К-ть год | Тип заняття            | Форми та засоби контролю | Технічні засоби навчання. Джерела |
|-----------------------------------------------------|-----------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------|-------------------|--------------------------------------|------------------------|--------------------------|-----------------------------------|
|                                                     |           |                                                                                                                | теорет                      | лабор.-<br>практ. |                                      |                        |                          |                                   |
| 1                                                   |           | 2                                                                                                              | 3                           | 4                 | 5                                    | 6                      | 7                        | 8                                 |
| <b>I. ПЕРША МЕДИЧНА ДОПОМОГА В КРИТИЧНИХ СТАНАХ</b> |           |                                                                                                                | 6                           | 4                 | 6                                    |                        |                          |                                   |
| 1                                                   | 1         | Основні правила надання першої допомоги в невідкладних ситуаціях. Принцип «колесо» в умовах військового стану. | 2                           |                   |                                      | Засвоєння нових знань  | Перевірка конспектів     | [5, 6]                            |
|                                                     | 2         | Ознаки порушення дихання та забезпечення прохідності дихальних шляхів. Проведення штучного дихання.            |                             |                   | 2                                    | Самостійне опрацювання | Усне опитування          | [6, 11]                           |
|                                                     | 3         | Ознаки зупинки роботи серця. Проведення непрямого масажу серця.                                                |                             |                   | 2                                    | Самостійне опрацювання | Усне опитування          | [2, 9]                            |
|                                                     | 4         | Правила евакуації та сортування потерпілих                                                                     |                             | 2                 |                                      | Практична робота       | Звіт з практичної роботи | [1, 4]                            |
| 2                                                   | 5         | Характеристика ран та види кровотеч.                                                                           | 2                           |                   |                                      | Засвоєння нових знань  | Перевірка конспектів     | [3, 8]                            |
|                                                     | 6         | Способи зупинки кровотеч.                                                                                      |                             |                   | 2                                    | Самостійне опрацювання | Перевірка конспектів     | [10-11]                           |
|                                                     | 7         | Правила та прийоми накладання пов'язок на рани.                                                                |                             | 2                 |                                      | Практична робота       | Звіт з практичної роботи | [8, 10]                           |
| 3                                                   | 8         | Антисептика та асептика, як                                                                                    | 2                           |                   |                                      | Засвоєння              | Усне опитування          | [7, 9]                            |

|                                                          |    |                                                                                     |          |          |          |                        |                          |         |
|----------------------------------------------------------|----|-------------------------------------------------------------------------------------|----------|----------|----------|------------------------|--------------------------|---------|
|                                                          |    | елементи першої медичної допомоги                                                   |          |          |          | нових знань            |                          |         |
| <b>II. НЕВІДКЛАДНА ДОПОМОГА ПРИ ТРАВМАХ ТА ОТРУЄННЯХ</b> |    |                                                                                     | <b>6</b> | <b>6</b> | <b>8</b> |                        |                          |         |
| <b>4</b>                                                 | 9  | Основні види переломів.                                                             | 2        |          |          | Засвоєння нових знань  | Усне опитування          | [4-6]   |
|                                                          | 10 | Прийоми та способи іммобілізації із застосуванням табельних або підручних засобів.  |          |          | 2        | Самостійне опрацювання | Перевірка конспектів     | [3, 5]  |
|                                                          | 11 | Мета і завдання транспортної іммобілізації                                          |          | 2        |          | Практична робота       | Звіт з практичної роботи | [2, 9]  |
|                                                          | 12 | Термінальні стани. Шок. Види порушення свідомості                                   |          |          | 2        | Самостійне опрацювання | Усне опитування          | [5, 7]  |
|                                                          | 13 | Перша медична допомога при невідкладних станах дихальної системи                    |          | 2        |          | Практична робота       | Звіт з практичної роботи | [8, 10] |
| <b>5</b>                                                 | 14 | Поняття про токсикологію і отрути.                                                  | 2        |          |          | Засвоєння нових знань  | Усне опитування          | [3, 7]  |
|                                                          | 15 | Класифікація отруйних речовин.                                                      |          |          | 2        | Самостійне опрацювання | Перевірка конспектів     | [1, 7]  |
|                                                          | 16 | Характеристика гострого отруєння. Види отруєнь                                      |          |          | 2        | Самостійне опрацювання | Усне опитування          | [4, 6]  |
|                                                          | 17 | Перша медичнаа допомога при хворобах і невідкладних станах серцево-судинної системи |          | 2        |          | Практична робота       | Звіт з практичної роботи | [9, 11] |
| <b>6</b>                                                 | 18 | Перша допомога при отруєннях.                                                       | 2        |          |          | Засвоєння нових знань  | Перевірка конспектів     | [6, 10] |
| <b>III. ОПІКИ ТА АЛЕРГІЧНІ РЕАКЦІЇ</b>                   |    |                                                                                     | <b>6</b> | <b>4</b> | <b>4</b> |                        |                          |         |
| <b>7</b>                                                 | 19 | Види, ступені опіків.                                                               | 2        |          |          | Засвоєння нових знань  | Усне опитування          | [1, 4]  |
|                                                          | 20 | Перша допомога при опіках.                                                          |          | 2        |          | Практична робота       | Звіт з практичної роботи | [2, 5]  |
|                                                          | 21 | Відмороження. Клінічні симптоми. охолодженні та відмороженні                        |          |          | 2        | Самостійне опрацювання | Перевірка конспектів     | [10-11] |

|                                 |    |                                                                                                |          |           |          |                        |                          |         |
|---------------------------------|----|------------------------------------------------------------------------------------------------|----------|-----------|----------|------------------------|--------------------------|---------|
|                                 | 22 | Перша допомога при загальному охолодженні та відмороженні                                      |          |           | 2        | Самостійне опрацювання | Тестування               | [6, 11] |
| 8                               | 23 | Алергія. Причини виникнення.                                                                   | 2        |           |          | Засвоєння нових знань  | Усне опитування          | [3, 7]  |
|                                 | 24 | Анафілактичний шок.                                                                            |          | 2         |          | Практична робота       | Звіт з практичної роботи | [2, 5]  |
| 9                               | 25 | Перша допомога при алергічній реакції.                                                         | 2        |           |          | Засвоєння нових знань  | Усне опитування          | [1, 9]  |
| <b>IV. ДОПОМОГА ПРИ ТРАВМАХ</b> |    |                                                                                                | <b>8</b> | <b>12</b> | <b>8</b> |                        |                          |         |
| 10                              | 26 | Пошкодження опорно-рухового апарату.                                                           | 2        |           |          | Засвоєння нових знань  | Усне опитування          | [7, 11] |
|                                 | 27 | Класифікація травм.                                                                            |          |           | 2        | Самостійне опрацювання | Тестування               | [1, 6]  |
|                                 | 28 | Організація надання першої медичної допомоги при різних видах травм.                           |          | 2         |          | Практична робота       | Звіт з практичної роботи | [8, 11] |
|                                 | 29 | Десмургія. Класифікація пов'язок.                                                              |          |           | 2        | Самостійне опрацювання | Усне опитування          | [1, 6]  |
| 11                              | 30 | Правила накладання пов'язок.                                                                   | 2        |           |          | Засвоєння нових знань  | Перевірка конспектів     | [8, 10] |
|                                 | 31 | Методики накладання окремих видів бинтових пов'язок.                                           |          | 2         |          | Практична робота       | Звіт з практичної роботи | [3, 6]  |
|                                 | 32 | Який алгоритм накладання і знімання транспортних шин                                           |          |           | 2        | Самостійне опрацювання | Усне опитування          | [1, 1]  |
|                                 | 33 | Правила і методи транспортної іммобілізації, як компонент першої медичної допомоги при травмах |          | 2         |          | Практична робота       | Звіт з практичної роботи | [6, 8]  |
|                                 | 34 | Проведення транспортної іммобілізації вакуумними носилками.                                    |          |           | 2        | Самостійне опрацювання | Перевірка конспектів     | [2, 9]  |
|                                 | 35 | Накладання транспортної пластмасової шини.                                                     |          | 2         |          | Практична робота       | Звіт з практичної роботи | [1, 11] |
| 12                              | 36 | Травма голови та хребта. Оцінка                                                                | 2        |           |          | Засвоєння              | Усне опитування          | [2, 5]  |

|                                              |    |                                                                                    |           |           |           |                        |                                       |         |
|----------------------------------------------|----|------------------------------------------------------------------------------------|-----------|-----------|-----------|------------------------|---------------------------------------|---------|
|                                              |    | важкості травм голови.                                                             |           |           |           | нових знань            |                                       |         |
|                                              | 37 | Алгоритм надання першої медичної допомоги при переломах хребців. Імобілізація.     |           | 2         |           | Практична робота       | Звіт з практичної роботи              | [10-11] |
| 13                                           | 38 | Алгоритм надання першої медичної допомоги при травмах грудної клітки.              | 2         |           |           | Засвоєння нових знань  | Усне опитування                       | [7, 11] |
|                                              | 39 | Алгоритм надання першої медичної допомоги при переломах кісток таза. Імобілізація. |           | 2         |           | Практична робота       | Звіт з практичної роботи              | [1, 4]  |
| <b>V. МЕДИЧНА ДОПОМОГА ПРИ РІЗНИХ СТАНАХ</b> |    |                                                                                    | <b>4</b>  | <b>4</b>  | <b>4</b>  |                        |                                       |         |
| 14                                           | 40 | Десмургія.                                                                         | 2         |           |           | Засвоєння нових знань  | Усне опитування                       | [7, 9]  |
|                                              | 41 | Рани і рановий процес.                                                             |           |           | 2         | Самостійне опрацювання | Перевірка конспектів                  | [8, 10] |
|                                              | 42 | Профілактика раневої інфекції.                                                     |           | 2         |           | Практична робота       | Звіт з практичної роботи              | [6, 9]  |
|                                              | 43 | Перша медична допомога постраждалим при загальному перегріванні і переохолодженні. |           |           | 2         | Самостійне опрацювання | Усне опитування                       | [2, 8]  |
|                                              | 44 | Перша медична допомога постраждалим в залежності від ступеня опіку.                |           | 2         |           | Практична робота       | Звіт з практичної роботи              | [5, 7]  |
| 15                                           | 45 | Перша медична допомога при ураженні електрострумом.                                | 2         |           |           | Засвоєння нових знань  | Усне опитування. Підведення підсумків | [9, 10] |
| 15                                           | 45 | <b>Загальна кількість годин:</b>                                                   | <b>30</b> | <b>30</b> | <b>30</b> |                        |                                       |         |

#### IV. Завдання для опрацювання тем дисципліни

| Назва теми                                        | Зміст завдання для відпрацювання пропущених занять і невиконаних завдань                                        | Форми контролю                                                                   | Література                                         | Кількість балів |
|---------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------|-----------------|
| I. ПЕРША МЕДИЧНА ДОПОМОГА В КРИТИЧНИХ СТАНАХ      | Вивчення лекційного матеріалу, підготовка завдань до практичного заняття, огляд теоретичного матеріалу          | Експрес опитування за матеріалами лекції, підготовка доповіді,                   | Література: [основна: 1,5,9,10; допоміжна:3,7, 11] | 12              |
| II. НЕВІДКЛАДНА ДОПОМОГА ПРИ ТРАВМАХ ТА ОТРУЄННЯХ | Вивчення лекційного матеріалу, підготовка завдань та вправ до практичного заняття, огляд теоретичного матеріалу | Експрес опитування за матеріалами лекції, аналіз англomовної статті, есе.        | Література: [основна: 3,6,8,9; допоміжна:1,5, 7]   | 12              |
| III. ОПІКИ ТА АЛЕРГІЧНІ РЕАКЦІЇ                   | Вивчення лекційного матеріалу, підготовка завдань та вправ до практичного заняття, огляд теоретичного матеріалу | Експрес опитування за матеріалами лекції, складання термінологічного словника    | Література: [основна: 4,7,9,10; допоміжна:2,5, 8]  | 12              |
| IV. ДОПОМОГА ПРИ ТРАВМАХ                          | Вивчення лекційного матеріалу, підготовка завдань до практичного заняття, огляд теоретичного матеріалу          | Експрес опитування за матеріалами лекції, складання фраз і кліше для презентації | Література: [основна: 1,9,10,11; допоміжна:2,3, 8] | 12              |
| V. МЕДИЧНА ДОПОМОГА ПРИ РІЗНИХ СТАНАХ             | Вивчення лекційного матеріалу, підготовка завдань та вправ до                                                   | Експрес опитування за матеріалами лекції, складання плану наукового              | Література: [основна: 2,5,7,10; допоміжна:4,8, 9]  | 12              |

|  |                                                             |                                                      |  |  |
|--|-------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------|--|--|
|  | практичного<br>заняття, огляд<br>теоретичного<br>матеріалу, | дослідження, есе,<br>підготовка<br>доповіді, реферат |  |  |
|--|-------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------|--|--|

## **V. Методи контролю**

1. Поточне тестування.
2. Перевірка завдань самостійної роботи.
3. Перевірка індивідуальної роботи.
4. Поточний контроль.
5. Семестрова форма контролю.

## VI. Розподіл балів, які отримують студенти за дисципліну

| Поточне оцінювання та самостійна робота |    |    |    |    | Підсумковий контроль (екзамен) | Сума |
|-----------------------------------------|----|----|----|----|--------------------------------|------|
| T1                                      | T2 | T3 | T4 | T5 | 40                             | 100  |
| 12                                      | 12 | 12 | 12 | 12 |                                |      |

T1, T2 ... T5 – теми змістових модулів.

### Шкала оцінювання: національна та ECTS

| Сума балів за всі види навчальної діяльності | Оцінка ECTS | Оцінка за національною шкалою                              |                                                             |
|----------------------------------------------|-------------|------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------|
|                                              |             | для екзамену, курсового проекту (роботи), практики         | для заліку                                                  |
| 90 – 100                                     | A           | відмінно                                                   | зараховано                                                  |
| 82-89                                        | B           | добре                                                      |                                                             |
| 74-81                                        | C           |                                                            |                                                             |
| 64-73                                        | D           | задовільно                                                 |                                                             |
| 60-63                                        | E           |                                                            |                                                             |
| 35-59                                        | FX          | незадовільно з можливістю повторного складання             | не зараховано з можливістю повторного складання             |
| 0-34                                         | F           | незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни | не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни |

## VII. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

### Основна література

1. Печиборщ В.П., Волянський П. Б., Якимець В. М., Вороненко В. В., Хижняк М.І. Медичний захист населення в надзвичайних ситуаціях в єдиній державній системі цивільного захисту. Київ. 2019. –425 с.
2. Халмурадов Б. Д. Медицина надзвичайних ситуацій. Підручник. К. : Центр учбової літератури. 2016. – 208 с.
3. Домедична допомога на місці події: практичний посібник / П. Б. Волянський, А. М. Гринзовський, С. О. Гур'єв та ін. – Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2020. – 224 с.
4. Циганкова Т.І. [Методичні рекомендації](#) до занять з курсу «Медицина надзвичайних ситуацій». Основи долікарської діагностики та допомоги. Харків: НТУ «ХПІ» 2020. – 70 с.
5. Методичні вказівки до виконання самостійної роботи з дисципліни “Перша невідкладна домедична допомога у надзвичайних ситуаціях” для студентів освітньо- кваліфікаційного рівня “бакалавр” спеціальності 263 “Цивільна безпека” / уклад.: Н. Є. Твердохлебова, Н. С. Євтушенко – Харків: НТУ «ХПІ», 2023. – 13 с.
6. Домедична допомога (алгоритми, маніпуляції): Методичний посібник / В.О. Крилюк, В.Ю. Кузьмін, І.В. Кузьмінський, та ін. Київ, 2017. – 120 с.
7. Домедична допомога. Серцево-легенева реанімація (алгоритми, маніпуляції): Методичний посібник / В.О. Крилюк, В.Ю. Кузьмін, І.В. Кузьмінський, та ін. Київ, 2017. – 73 с.
8. [Методичні рекомендації](#) до практичних занять з курсу «Долікарська діагностика та невідкладна долікарська допомога». Невідкладна долікарська допомога при терапевтичних станах. Харків. – 2016.
9. Невідкладні стани у практиці терапевта і сімейного лікаря: навч. посіб. / А. В. Єпішин [та ін.] ; ред. А. В. Єпішин. - 2-ге вид. – Тернопіль : ТДМУ, Укрмедкнига, 2016. – 380 с.
10. Перша медична (екстрена) допомога з елементами тактичної медицини на догоспітальному етапі в умовах надзвичайних ситуацій: навч. посібник / В. С. Тарасюк [та ін.] ; ред. В. С. Тарасюк. - Київ : Медицина, 2015. - 368 с.
11. Бахарєва Г.Ю. Цивільний захист: навч. посібник для студентів усіх форм навчання технічних ВНЗ із курсу «Цивільний захист» / Г.Ю. Бахарєва, Н.Є. Твердохлебова, І.М. Любченко, .В. Гуренко, Н.О. Букатенко, О.Я Пітак, О.В. Шестопапов, Б.Б. Кобилянський, О.П. Пушкова – Х. : НТУ «ХПІ», 2015. –116 с.

## Інформаційні ресурси

- 1.Слободяник Г. І. Екстрена та невідкладна медицина. Перша долікарська та лікарська допомога : підручник / Г. І. Слободяник. - Київ, 2021. - Вид. 2-ге. - 168 с.  
<https://library.megu.edu.ua:9443/jspui/handle/123456789/3025>
- 2.Білоус Т. Л. Долікарська допомога: навч. посіб. / Т. Л. Білоус. – Суми : Мрія, 2020. - 148 с  
<https://library.megu.edu.ua:9443/jspui/handle/123456789/3024>
- 3.Домедична допомога в екстремальних ситуаціях та медичний захист населення в надзвичайних ситуаціях : навч. посіб. / за заг. ред. А. М. Гринзовського. - Київ : ІДУЦЗ, 2018. – 216 с.  
<https://library.megu.edu.ua:9443/jspui/handle/123456789/3022>
- 4.Домедична допомога на місці події : практ. посіб. / П. Б. Волянський, А. М. Гринзовський, С. О. Гур'єв та ін. ; за заг. ред. П. Б. Волянського та С. О. Гур'єва. – Херсон : Видав. дім «Гельветика», 2020. – 224 с.  
<https://library.megu.edu.ua:9443/jspui/handle/123456789/3023>